

3013

ЗАСЕДАНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ НА НАРОДНИЯ ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"
 ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПОСТАНОВКАТА НА СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ПИЕСА
 "МОСТЪТ" ОТ КОСТА СТРАНДЖЕВ, РЕЖИСЬОР - НАР. АРТ. КРЪСТЬО МИРСКИ,
 ХУДОЖНИК - ГЕОРГИ ИВАНОВ

4 септември 1973

20 - 30.2.

ПРИСЪСТВУВАЩИ:

1. Александър Гетман
2. Любомир Кабакчиев
- 6 (3) Илияна Друмева
4. Енчо Халачев
5. Моис Бениеш
- 3 - 6. Кръстьо Мирски
7. Банчо Банов
8. Никола Динев
9. Кирил Неделчев
10. Александър Григоров
11. Георги Раданов
12. Николай Николаев
13. Виолета Бахчеванова
14. Сава Уашъмов
15. Емил Стефанов
16. Ганчо Ганчев
18. Виолета Минкова
19. Петко Карлуковски
20. Таня Масалитинова

ОТСЪСТВУВАЩИ:

- в общува 1. Камен Зидаров - отпуска
- в общува 2. Иван Чипев - на изпити
- в общува 3. Божидар Божилов - не го на мерих
- в общува 4. Владимир Каракашев - болел
- в общува 5. Филип Филипов - отсъствува
- в общува 6. Орлин Орлинов - отпуска
- в общува 7. Севелина Гьорова - отпуска
- - 8. Димитър Канушев - отпуска
- в общува 9. Юлиан Вучков - отпуска

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Другари, имате думата.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Искам да кажа само няколко предварителни думи за състоянието на работата. В спектакъла, в този вид, в кой-

то го гледахте, няколко души играха с паднали гласове. И гласовете им не са паднали от репетициите, а от грип. Става дума за Софка Атанасова, Рачко Абанджиев, Петър Василев и Атанас Воденичаров. От една страна има смущения от падналите гласове, но от друга страна искам да кажа и за състоянието на пиесата, която още не е излята в техническо отношение и това също попречи на актьорите да си направят ролите докрай.

НИКОЛА ДИНЕВ. Извинявайте, че ви прекъсвам, но не може ли да се отложат утрешните сутришна и вечерна репетиции, за да се възстановят гласовете на хората?

КРЪСТЬО МИРСКИ. Колкото и да е лоша преумората в гласовете, смятам, че сме в състояние, когато не бива да се отлагат репетиции. Нека не забравяме, че още не сме постигнали художественото равнище, което имахме в края на сезона. Двете репетиции, с които разполагаме до премиерата, ще помогнат значително, за да се подобрят някои неща, особено във втората част.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Има думата литературното бюро, моля, другарю Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ. Искам да почна с това, което ми подсказа Виолета Бахчеванова. Мен лично, независимо от това, че съм партизанин на театъра и като човек, който също се занимава с творчество, ме изумява фактът, че колективът съумя да възстанови в такъв вид тази пиеса, която не е репетирана 4 месеца. С минимално количество репетиции, според мене те са само четири, другарят Мирски и артистите са извършили просто подвиг. Смятам дори, че този период без репетиции до премиерата се оказа от полза на спектакъла. Първо спектакъла е отлежал и е придобил една осмисленост в много отношения, като в същото време получи и импровизационна

свежест, от която печели изключително много и която ще е добре, ако се запази. Тази импровизационна свежест много добре легна на своеобразието на пиесата, в която има момент на репортажност, на нахвърляни отделни шрихи, на подадени в уедрен план рисунки. Аз от самото начало съм един от защитниците на пиесата. В нея ме привлича това, че е честно написана, проблематиката е актуална и съвременна, темата - работническа, има многоплановост на действието, която не е за сметка на драматическите съдби и още нещо, което ми звучи като символ на марката на Народния театър - спектакълът звучи много български. На сцената ние виждаме българска работническа класа, българи с цялата им селения и простотия, лъха ни български чернозем. Гледали сме достатъчно много български филми, в които я няма България. И трябва да ви кажа, че аз съм старомоден и обичам такъв театър като тази вечер. Познавам пиесата още от нейния първоначален вид и той е при мене в издателството, ние ще го печатаме, но ще издадем пиесата във варианта на Народния театър. За работата на Народния театър и специално на Кръстьо Мирски мога да кажа, като член на Съюза на българските писатели, че театър и режисьор твърдо застава над пиесата, работиха с всеотдайност и любов, а това е най-важното условие за отглеждането на съвременната българска пиеса. Трудът, който се хвърли за тази пиеса е колосален, аз съм в течение на всички поправки, прекомпозиция, съкращения и трябва да ви кажа, че в резултат на дългогодишния си опит съм разбрал, че когато един голям режисьор застава зад пиесата - тя става. Това е съвременна българска пиеса и то на работническа тема, която при всичките си дефекти показва, че Народният театър от при-

казки за строителите мина~~ме~~ към дела. Сега, когато на сцената има този спектакъл ние можем да се гордеем с него и да се борим следващата работа на тази тема да бъде, и тя трябва да бъде, по-добра. Националният театър с този спектакъл направи първата крачка и то крачка, която хич не е малка. За спектакъла мога да кажа, че е много актьорски. Образите, които ни се поднасят от сцената ние добре познаваме от живота. Виждал съм хора като Раданов по обектите и особено по ТКЗС-етата. Образът на Емил Стефанов звучи много български. Малката роля на Виолета Минкова - човек я запомня като една съдба на интелегент. Бележките, които имам са: картината преди събранието малко нещо ми натежа, може би трябва в нея нещичко да се посъкрати.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Тя натежава най-вече от излишната информация, която ние получаваме още от първо действие: пак се говори за това сакато дете, за Кизов, за местенето.

БАНЧО БАНОВ. В сцената на събранието и във финала, когато хората тръгват на работа миманса е много стар и надделяват като впечатление беловласите глави. Не може работниците да се тътрят като тези старци. Във финала направо има само старци, които вървят. Може би трябва да им се помогне с грим. Смятам, че с тази пиеса Народният театър се откликва на задачите поставени от партията, изпълнява партийната повеля. Искам да му пожелаая на добър час и съм убеден, че ще се посрешне много добре от публиката.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Има думата другарката Илиана Друмева.

ИЛИЯНА ДРУМЕВА. На мене ми е много трудно да говоря днес, защото съм твърде вътре в нещата. С другаря Мирски ние сме водили непрекъснати разговори и сега вече просто не помня

кое вече съм споделила с него и кое не. При днешното ни обсъждане ми се ще акцентът да падне преди всичко върху ^{тебя,} че пиесата е на съвременна работническа тема и че с нея Народният театър дава път на нов драматургически жанр. Това е жанр, който трудно може да се определи и може би най-точно ще бъде да го наречем - репортажно-публицистично-драматичен, който има своеобразно очарование в преговорите си въздействие върху публиката. Но мисълта за жанра веднага ме навежда на втора мисъл - Кръстьо Мирски успя да намери най-верното решение на този жанр. Той реди цялата първа част като един спокоен обзор, за да ни въведе във втората част - основната и драматичната. Третата особеност на спектакъла е, че личи великолепен ансамбъл, изграден върху ярки индивидуални постижения. Всички образи са сложни, ярки, и изразителни. По отношение на ритъма имам известни смущения и ми се ще някъде във финала нещичко да се посъкрати. Сцената между Павел и Количърков не носи никаква особена атмосфера и може би ще е по-добре ако се проведе на открито, а не в бараката. Струва ми се, че още трябва да се помисли за финала, след репликата на събранието - Хайде, народе, - всички да почнат да излизат, да си се появи жената с козата - В тая гърлутия си затрих козата, - и повече тя да не се появява във финала.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Финалът, който видяхте не е финал на спектакъла, сутринта на репетицията не успяхме да го доуточним. Няма да има коза.

ИЛИЯНА ДРУМЕВА. Може би ще трябва да се направят още вътрешни съкращения в диалога, и актьорите и другарят Мирски даже по-добре знаят кое трябва да се съкрати. Това е, което има

да кажа.

АЛЕКСАНДЪР ГЕИМАН. Има думата другарката Каракостова.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА. Аз лично много се радвам на този спектакъл, който по атмосфера и дух е много български. Особено силно впечатление оставя в съзнанието решението на сцената на събранието. На съвременния ни театър вече трудно се удават и понякога старомодно ~~речи~~ звучат зрелищните моменти на масовите, народни сцени. Трябва да признаем, че другарят Мирски е намерил изключително съвременния еквивалент на партийното събрание на сцената. Масовката тук има съвсем ограничени функции и не тя привлича вниманието, а поведението, съдбите, действителната същност и израстването - в нравствен и партийен смисъл - на такива прекрасни, мъжествени, първични и земни хора като Гариба на П. Карлуковски, Лико на Г. Раданов и на всички останали герои като Тихия, Бодрата. Може би не съм права и ще сбъркам, но ми се струва, че Павел на Атанас Воденичаров като партийен секретар трябва да бъде по-действен, по-активен, по-страстен дори, за да може да покрива и озвъчаваша първичната стихийност на събранието. На мен той ми прозвуча твърде флегматично в тая сцена, твърде мек е тук...

КРЪСТЬО МИРСКИ. Много се извинявам, но искам да дам едно пояснение за играта на Наско Воденичаров тази вечер. Той е много болен и игра с 39 градуса температура.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА. Не знаех, че е болен и сега си обяснявам много неща. Верно е, че в момента, когато Кизов и Колищърков се опитват да прекъснат събранието заради аварията в тунела в партийния секретар прозвучаха и по-страстни и бурни нотки. Спектакълът въобще подкупва с редица чудесни актьорски постижения и просто не мога да не спомена Рачко

Ябанджиев, който е много и интересен, и съвременен в образа на Колищърков и Софка-Атанасова - Лаура.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Миналия път, когато я гледах тя беше още по-добра.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА. Искам да кажа само още две думи за финала.

Много хубава атмосфера се получава накрая, когато хората излизат от събранието и в диалога на Гарипа и Мърцо изчезват колите с бараките. Строежа се извисява, сцената се открива просторна и за съжаление появата отново на колите с бараките разсейват и рушат до известна степен това впечатление - става дума за последвалите след събранието сцени между Павел и Колищърков, Кизов и лекарката, Николайчо и Васил Стойчев. Просто ти се прииска повече строежа да не се заслани от бараки.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Финалът няма да остане в този вид, в който го гледахте днес.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Има думата другарката Таня Масалитинова.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА. И аз съм съгласна с Каракостова, че след сцената на събранието финалът трябва да се сгъсти. Вярвам, че много неща, които поддразниха в известен смисъл, ще се преодолеят и обиграят. И аз също съм удивена как спектакълът след като не е репетиран цяло лято се показва в толкова добър вид и то за толкова късо време. Ще ми се на мене на места фонограмата, на която върви спектакъла, ~~на места~~ да се приглуши. Второто, което ми се иска е да няма това дълго разместване на кутийките - не може ли Колищърков да настига партийния секретар по пътя, защо обезателно разговора да се провежда в бараката на Павел? Според мене също жената с козата не върви за финала. Хубава е идеята за момченцето, което казва "Усмивки от старите ленти", но

то не може да го направи като хората. Това е.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Давам думата на партийния секретар на театъра.

САВА ХАШЪМОВ. Вече няколко пъти вземам отношение към пиесата - първо когато я приемахме в художествения съвет, после след една от репетициите на камерна сцена, днес ние отново говорим за нея. Говорим, защото в нея има много добри, много истински неща, които, слава богу, ги видяхме днес и на голяма сцена. В пиесата личат слабостите на драматурга, но ние не трябва да забравяме, че това е единственият опит в последните десет години да се направи пиеса на работническа тема. Представлението в този вид показва също добри и истински неща, защото има и истинска и искрена защита от страна на целия колектив, и тази защита оправда предложението на ръководството да се включи тази пиеса в репертоара на Народния театър. Ценното в спектакъла е, че показва движението на хората напред, тяхното нравствено израстване и възмъжаването им като комунисти и всичко това става в затвореното пространство на кутийките-бараки, а отзад се извисява тяхното дело - строежа. Тук хората разговарят, а отвън влита и се вплита в разговора им шума на машините. Повтарям - ценното в спектакъла е, че различните, разнообразни съдби преминават, разгръщат се на фона на големия строеж. Ето защо колективът защита не само пиесата, но защита и марката на нашия театър. И ако трябва да формулирам девиза на спектакъла - то той е: движение напред въпреки всичко. Спектакълът отговаря на зова на партията към театралните дейци и ние трябва да се гордеем, че първи правим тази пиеса. Всички казаха за "Казаларската царица", че е слаба, а не някой друг, а Народният театър я направи и защита не само себе си, но и името на своя патрон. И в "Мостът" ко-

легите всички до един яростно защитават мястото си на сцената, Раданов, който беше против пиесата, играе чудесно и му пожелавам да играе винаги така във всички пиеси, срещу които протестира. Има неща, които могат да бъдат изчистени, но смятам че другарят Мирски ги вижда най-добре. Боя се само да не заглъхне движението на мисълта след събранието, защото след тази сцена има едно естествено успокояване, момент на равносметка и преоценка на ценностите. Има момент на размисъл и нека той да остане, но да не се отдалечава твърде много от събранието, за да не се разсейват впечатленията.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Става дума да не се разкрачва много финалът. Може би режисьорите имат да кажат нещо за своя колега?

МОИС БЕНИЕШЦИ. Пиесата на Коста Странджев е верна, точна, оригинална, почива върху наблюденията на човек, който не пише по приумица, а е врял и кипял в този строеж. Когато той казва цемент, бетон, желязо - то думата действително придобива стойността на цемент, бетон, желязо. В пиесата мирише на натурален, документален бит, но тук ~~имам~~ има и проблеми, а някои от тези проблеми са дискуссионни, някои проблеми останаха вече във вчерашния ден. Например - темата - машината и човека, кой кого ще измести е вчерашен, макар че този проблем избледнява, защото се разкриват на преден план човешки съдби, които строят ~~се~~ като хора ~~а~~ самите себе си, и стрежа - и той тях, и затова така великолепни, прекрасни, чудни са постиженията на нашите актьори. Историата и фактите на строителството като че ли изкуртват, извайват, издялват човешки съдби и всеки от актьорите се бори със себе си, преодолява своето аз и кове съдбата на героя си в това истинско и страшно движение напред. И

когато наблюдаваш тези хора, тези характери на сцената - вярваш, че действително трудностите ще бъдат преодолени до такава степен са убедителни Карлуковски, Раданов, Бодрата. И в това е силата на колектива на Народния театър, че от едно произведение с чисто репортажен характер прави човешко изкуство, това е заслугата на другаря Мирски, че изтръгва и показва на сцената морални и духовни ценности. Спектакълът е поставен умно и умно се играе. Но имам и някои бележки. Финалът не се е получил още. Този финал със славеичета и щурци е малко розов, малко сладникав, малко хепи енд. Според мен финалът с козата трябва да остане, той носи определен символ: хората тръгват на работа, започва новия ден, достатъчна е призивната тръба за него и това с козата е символ, че могъщото строителство заглушава гласа на вчерашния ден, само че жената с козата и нейният глас трябва да заглъхнат, да се изгубят като фадинг от могъщите гърмежи на нова България.

ПЕТКО КАРЛУКОВСКИ. На фона на шума да се вижда само отварянето на устата при Кунка Баева.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ. Това просто трябва да се направи така. /Изправя се и изиграва етюдно само с отваряне на устата/. Шумът я заглушава, измества я, отхвърля я в миналото.

МОИС БЕНИШ. Искам да кажа две думи и по въпроса за машинните шумове, за музикалната шумова партитура на спектакъла - тя трябва да се приглуши, за да не бие така по главата на зрителя. Другарят Мирски нееднократно е бил в Германия, даже току що се връща от там и знае, че сега в театъра цели армии се представят от двама войника. Мисля, че не е нужен много миманс, за да се покажат тълпите от работници на строежа, не става, обаче, дума за масовата сцена на партийното събрание - там миманса е необходим. Другарят Мирски знае сам,

кои са прозаичните елементи на спектакъла и ние можем да говорим за жанра, че той е репортажно-публицистично-драматичен, но театърът си е театър. Това, което е проза и разказ трябва да се съкрати, за да не разводнява цялото. Сцената между Павел и Колищърков във финала е излишна, защо трябва Павел и Колищърков още веднъж да се обясняват - на събранието всичко се изясни и каза. Това е, което имах да кажа и още веднъж подчертавам, че актьорските постижения са великолепни.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ. Човек като седи в салона и гледа този спектакъл и като знае дериджето, в което се намира театъра, му става радостно и приятно, защото това показва, че националният театър се е нагодил към новите условия и не е отстъпил от завоюваните художествени позиции. Този спектакъл е една безспорна крачка напред. Човек освен това не може да не се удиви и възхити от нивото на което е възстановен спектакъла. Спектакъл, който четири месеца не е репетиран от актьорите се играе с импровизационна лекота, извайва се художествено в редица детайли и страстно защитава позицията на театъра. Заслугата на другаря Мирски е голяма, защото особено силно тук звучат българските елементи, атмосфера, характери. Мога само като колега да му завиждам за това. Сега се убедих колко изключително силно е това лично качество при него като режисьор. Спектакълът е изграден непретенциозно и затова е силен. Негово достойнство е, че няма претенциозни обобщения, а диша силата на жизнената правда, нещо което идва и от Коста Странджев и в това е силата на спектакъла. Силата на спектакъла е и във великолепната актьорска защита. Днес като гледах тази мощна фигура, която извайва Карлуковски, разбирам защо дру-

гарят Мирски се отказа в края на миналия сезон да въведе нов изпълнител на негово място и да пусне премиерата. Карлуковски се превръща в център на спектакъла. Това е хубаво постижение, но не само за него, а за целия състав. Този спектакъл ни среща с едно великолепно, колективно, актьорско присъствие. "Мостът" е ~~характерна~~ територия вече завоювана от Народния театър и то на тема трудна, ~~и~~ защитена на високо ниво. На спектакъла е нужен само един по-голям лаконизъм, отделни реплики могат да се съкратят, има също така подети теми, които не се извеждат до завършек. По отношение на бележките, които се направиха за финала, смятам също, че той може да бъде малко по-лаконичен. Искам да спомена за още едно голямо достойнство на спектакъла, за което никой не спомена - това е хумора, който пронизва цялата тъкан на спектакъла. Той е поднесен с много точност, с много мярка, привнася голям оптимизъм и съставя неповторимия чар на спектакъла. За съжаление и на мен финалът ми прозвуча като розов. Интересното е, че във всички сцени след събранието, хуморът изведнъж изчезва и на мене ми липсваше шегата, дори вица, с който може да завърши спектакъла. Но независимо от бележките, които направих, с искреност и сърдечност пожелавам на добър час на целия колектив.

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН. Нека чуем сега първо онези членове от художествения съвет, които не участвуват в спектакъла. Кой иска думата?

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА. Когато приемахме пиесата в репертоара аз общо взето споделях тревогата на Радана и се боях да не би в спектакъла да прозвучи едно лошо отношение към работниците. Сега трябва да призная, че не остана и следа от моите опасения. Образите на работниците са симпатични,

български, топли. Ценното е, че този спектакъл поражда взаимодействие между сцена и зала. Бележките ми са, че технически не навсякъде се чува и не зная на какво се дължи - дали на падналите гласове на колегите или на лошата акустика на залата. Според мен, партийният секретар не е достатъчно силен като опонент на Колищърков, просто по текст този образ е по-слаб. Може би финалната сцена е нужна - става дума за сцената Павел-Колищърков но в нея Павел опонира само с лозунги. Тази вечер още веднъж се убедих - нашият колектив е нещо много силно и е истинско достойнство за всеки от нас, че е негов ~~их~~ член.

ГАНЧО ГАНЧЕВ. За мен "Мостът" е огромно постижение за колектива. Човек не може да не се радва на тази разнообразна актьорска палитра, където и най-малката роля звучи като ярко, колоритно, запомнящо се петно. А Радана дано и за в бъдеще да отрича всяка пиеса и да играе в нея с такава всеотдайност. Най-ценното в работата на Кръстьо Мирски е, че той е бягал от лакировката, че от спектакъла лъха на чернозем. Сега две думи за това, което ме смущава. В първата част нещата малко натежават. Има казани по-няколко пъти неща, които спокойно могат да се съкратят. Най-силната сцена е събранието, но нека хуморът да спре до тук, и дано да не стане така, че публиката със своята реакция подведе колегите - те непрекъснато трябва да съзнават тази опасност, за да не прозвечи комедийно тази сериозна и важна сцена. Имам препоръка към Георги Гайтанников да говори по-ясно. На добър час на всички.

НИКОЛА ДИНЕВ. Много мисли се казаха за пиесата, художественият съвет се занимава с нея вече на трето заседание. Трябва от сърце да поздравим нашето художествено ръководство.

во и другаря Мирски, който още на първото заседание каза, че вижда нещо в тази пиеса - и днес всички се убедихме, че резултатът е положителен. Илияна каза, че не се знае точно какъв е този жанр и как ще го нарекат театроедите, но практиката показва, че днешният живот налага на съвременния театър нови форми и тези, които на първото заседание подкрепиха ръководството, бяха прави. Важното е, че в тази пиеса има нещо много наше, много българско, което ни е близко, което е далечно от Галилей, макар че и аз участвувам в него, важното е, че спектакълът звучи силно и дано това звучане се запази. Хората живеят в бараки, мятат се в тясното пространство на кутийките, дишат в едно ежедневие, какъвто е целият ни живот, а навън бучат машини и изведнъж ние проумяваме, че както тези хора се псуват, ядосват, нервират, целуват постепенно и неусетно стават по-други. И за мен това е героизъм, който ние не винаги успяваме да оценим. Бележките, които имам се отнасят до момчето с "усмивките от старите ленти", което трябва да падне. То внася нещо оперетно във финала, тук е нужна закъчка от малко по-друг вид. Любо Кабакчиев е прав за жената с козата - да няма глас във финала, да е заглушена от шума на строителството. За сцената Павел-Колищърков имам една препоръка, която може да се използва, разбира се, ако не е късно. Във тази финална сцена партийният ^{секретар} няма защо да говори, той не бива да се обяснява с Колищърков, това е по-съвременно решение на новите, сложни взаимоотношения. Човек при среща с подобни Колищърковци онемява от тяхното нахалство, няма думи, сепва се. Тази ситуация ми напомня за един случай на художествен съвет, когато Караславов беше директор и кодексът не му позволява да уволни един артист. А той на събранието говори ли,

говори срещу него. Караславов дълго мълчи и го слуша и казва: А бе аз искам да те уволня, а ти ме критикуваш, аз искам да те уволня, а кодексът ми връзва ръцете. /Смях/ Всички други неща, за които се говори тук, ще се наместят, ще улегнат. Лично аз предварително се страхувах от шумовата партитура, но получих удоволствие от нея, тя е неразривно свързана с нашето време, с ритъма ни на живот. Преминаванията на колите с кутийките ми се ще да бъдат покъси, защото паузите между тях уморяват. Много ми се ще някъде в текста на Павел да се намери място, за да каже например: "Аспирантурата се отлага, утре в шест - събрание". За стотен път се убедих в силата и таланта на нашия състав - само ние можем да поставим така човешки тази пиеса.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА. А бе ние направо сме една елитна бригада.

/Смях/.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ. Искам и аз да взема отношение. Илиана определи пиесата по жанр като репортажно-публицистична, но тя носи и психология. В пиесата има две големи теми. За първи път ние разполагаме с опит в драматургията да се покаже промяната в психологията на селянина, станал работник, а също така - опит за промяната на човека, който отдава живота си на партията, изостава от живота, не знае какво да прави и търси верния път - Раданов показва много добре тази тема. На мен лично първата тема ми е недостатъчно развита. Но не трябва да забравяме, че "Мостът" е ново произведение в нашата драматургия, че "Сталевари" в Съветския съюз се критикува, че е производствена пиеса, а "Мостът" е българска психологическа, работническа пиеса и желанието ми е да се играе дълго. Бележките, които искам да направя, се пораждат от факта, че с тази

постановка се поставя началото на българските ~~ня~~ съвременни пиеси за този сезон от национален мащаб и затова ми се иска още при подготовката на прегледа Народния театър да бъде с една класа по-високо от миналите си постижения, и не защото това е Народен театър, а защото всички можете. Първата ми забележка е за композицията - спектакълът в първата си част тежи повече отколкото във втората. Втората част има по-голяма ритмика, по-високо равнище. Първата част има една равномерност при смяната на колите, която уморява. Желанието ми е да се приложат просто чисто филмови прийоми, и то съзнателно, тази равномерност да се разложи, някъде колите да минават по-бързо, някъде съзнателно да се забавят. За финалната сцена между Павел и Колищърков предложението на Кольо е много хубаво. Имам една еретична мисъл, ако бях на мястото на другаря Мирски аз бих съкратил образа на Виолета. Нека за нея се говори, но тя да остава зад кулисите, само като едно въображение. Когато четох пиесата този образ ме съблазни, но понеже в спектакъла се поражда едно противоречие между масовите сцени и диалозните интериори, понеже в сцените с работниците се играе с хъс, с кръв, сцените между Гого и Виолета, които са обикновени, нормални, човешки и сами по себе си - живи, в контраста си с другите звучат бледо. Казвам че мисълта ми е еретична и не настоявам особено на нея, но тези сцени биха били блестящи при друг случай, в друг спектакъл.

ВИОЛЕТА МИНКОВА. Аз лично нямам нищо против.

НИКОЛА ДИНЕВ. Тези сцени са функционално необходими. Това, което върши Колищърков не се показва на сцената, то остава тайна, която после се разкрива. А в тези сцени ние виждаме, че Кизов не върши нищо престъпно, че любовта на

на този човек е чиста.

ГЕОРГИ РАДАНОВ. Опасно е да се съкращават тези сцени, ще изравним Кизов с Колицърков.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ. Като информация те не допълнят и не обогатяват пиесата. Първата сцена между тях е чисто любовна, втората - е преоценка на живота с единствената мисъл, че ще се почне отначало. Заради тази мисъл няма защо да се посвещава цяла сцена. След събранието Виолета и Гого могат да се срещнат, а не да се връщат в интериора. Една друга тема предизвиква в мен тревога - съотношението между работниците и ръководството и тук превесът е в полза на работниците. Това решение на конфликта носи инерция от минали пиеси. В този смисъл имам изисквания и от актьорските изпълнения на Кизов и Павел. При тях трябва да има по-категорично утвърждаване, по-силна защита. Наско Боденичаров изчаква и мълчи, а той трябва да бъде като лава, да покорява, и то не с думи, а със страст. Хубаво е намерено неговото ласкаво мълчание, но когато той става на събранието в него трябва да кипи такъв темперамент, който хем да импонира на тези първични хора, хем да ги респектира. Стане ли - той трябва да е категоричен.

САВА ХАШЪМОВ. Любо е прав. Павел не бива да казва: "Чакайте, другари" или "Моля, запазете тишина". Той трябва да удря с юмруци, в него трябва да се усеща ярост, която той може да овладява.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ. Повтарям пак, ние трябва да защитим темата на ръководителите, още повече, че целият актьорски ансамбъл е много силен. Искам една бележка да отправя и към Пецата - когато в сцената с Мърцо той казва монолога си за партията и моста, в този монолог трябва да има повече кръв. Тук не бива да звучи простишкия разказ, защото то

ва всъщност е обобщението на пиесата, то трябва да прозвучи величествено и уедрено, трябва да се изпълни със страхотно вълнение. Освен това имам едно пожелание и към Стефан Великов. Сега той изпълнява разказа за марксистичките кръжоци твърде в лиричен план, а трябва да го прави в пиански план, с хъс. Сега го играе по Кисимовски, а трябва да го играе Стаматовски. За финала - той трябва да стане така както казах преди малко.

ГЕОРГИ РАДАНОВ. Искам обезателно да се изкажа. Може би аз бях единственият противник на тази пиеса при нейното приемане, но трябва да ви призная, че и досега в някои отношения аз не съм променил отношението си към драматургията. Аз работя вече двайсет и осми сезон в театъра, познавам силите, с които разполага националният театър, който умее да излиза с чест от трудностите. Тази вечер се казаха много суперлативи, верно е, че много живот е вложен в спектакъла, че много труд се хвърли за постановката, но аз все още мисля, че някои неща не са достатъчно доизпипани и се боя от известни реакции в зрителите. Върху всички неща, които тази вечер се казаха, би трябвало сериозно да се помисли. Ние сме много благодарни за похвалите, но не би ли могло за в бъдеще преди пиесите да влязат в работата по-внимателно да се оглеждат от всички страни. Верно е, че тази пиеса при следващите спектакли ще бъде в едно по-добро състояние по отношение на ритъм, по изобразяването и извяването същността на всеки образ, но не би ли било по-добре в националния театър да се помисли за съвременна българска пиеса, която наистина да изобразява новия човек на нашата епоха. В тази пиеса ние показваме лумпена, а не човекът, който гради нашето ново общество.

во. Аз все още не съм убеден, че средният зрител, работникът-строител ще види себе си в нашия спектакъл. Мене лично ме ядат съмнения и дано да не съм прав. Що се отнася до моята работа - дадох всичко, с което разполагам, по-точно - направих всичко, за да се спася в пиесата. Не мога да отрека, че когато играя на места, чувствавам творческа радост, но има и известни моменти, в които усещам, че нещо куца. Когато другарят Мирски почна пиесата, каза, че той не е от хората, които си оставят магарето в калта, но художникът на спектакъла не само магарето си остави в калта, ами и цялата каруца. Вместо да бди как се осъществява на сцената неговото решение, той въобще не се появи до този момент. Но решение ние всички играем в сезона късна есен, а есента в Родопите е като зима при нас в София. А в костюмите няма никакво единство - едни са с кожуси, а Милена си показва баджациите. Аз разбирам - че тя е хубава жена и иска да си покаже туалета, ама има и сезон и в тоя сезон тоя туалет не върви. /Смях/. Едни си греят ръцете на кюбето, а Койчо излиза по бяла риза с къси ръкави. Тези неща трябва да се обмислят. За пиесата много съм мислил - има неща, които могат да се съкратят - например няма защо идването на Павел да става със среща с работниците. Това е сцена, която нищо не дава. Нека Павел идва в V картина направо при Кизов. В разказите за детето на Мърцо има какво още да се съкръщава - от това само ще спечелим. Финалът би трябвало да завърши с излизането на Кунка, но не на авансцената, а малко по-навътре. В заключение и аз казвам - на добър час.

КИРИЛ НЕДЕЛЧЕВ. Ако другарят Мирски има нужда, аз мога да му пред-

ложа услугите си като художник и на утрешната репетиция заедно да огледаме костюмите.

КРЪСТЬО МИРСКИ. Да, Кирчо, благодаря, много можеш да помогнеш.

ПЕТКО КАРЛУКОВСКИ. Вземам думата във връзка с една техническа формалност. Става дума за категоризацията на изпълненията. Понеже ние винаги изнасилваме нещата и завишаваме категориите още на ролите като литературен материал, аз самият още миналия път предложих по-централните роли всички до една да минат втора категория, а при актьорски постижения от тях допълнително да излъчим в първа категория. Актьорски постижения има и нека сега да направим това излъчване.

АЛЕКСАНДЪР ГЕИМАН. Понеже времето напредна доста, предлагам първо профкомитетът да изработи свое предложение, а ние допълнително ще го разгледаме. Съгласни ли сте?/Потвърждава се от всички/.

Не желая да повтарям всичко положително, което се каза за пиесата и спектакъла, а така също и всички конструктивни предложения, които се направиха и които в по-голямата си част са уместни. Нека обаче да дадем правото на другаря Мирски да прецени кои от тях може и кои не може да реализира до премиерата, кои ще направи понататък, за да подобри състоянието на пиесата с оглед на V национален преглед. Искам да подчертая, че с тази пиеса Народният театър брани работническата тема на висота. С тази пиеса, след нанасянето на необходимите поправки, ние можем да се покажем и в страните от другите демокрации. Няколко думи за пиесата. Според сведенията, които ми дава другарката Елка Мънгова и от други информации, смятам, че такава пиеса на непосредствена работниче-

ска тема, няма въобще на драматургическия фронт в цялата социалистическа общност. На второ място: и с което вярвам всички ще се съгласите, е че заслугата на другаря Мирски за тази пиеса е огромна и аз искам от името на ръководството на Комитета за изкуство и култура и ръководството на Народния театър да благодаря на другаря Мирски, който още веднъж на дело демонстрира своето верую.

Другарят Мирски е един от малкото български режисьори, които могат да работят ползотворно с българските автори и да отглежда съвременни пиеси - а това е най-трудното от работата на театъра. Като режисьор той умее да прави българска атмосфера и тази атмосфера предопределя съдбата на неговите спектакли - такъв е случаят и с "Казаларската царица". Съгласен съм с всичко, което се каза тази вечер от другаря Кабакчиев, от Енчо Халачев, от литературното бюро и актьорите. В този спектакъл има и трудности и драми, и хумор и движение напред, и ярко съзвучие от актьорски таланти и съвременни образи. И сред това съзвездие от таланти, също както и при звездите на Голямата мечка, едни светят по-ярко, а други - мъждукат. Много съм доволен от Радана и Карлуковски. В тях има и хумор, и духа на обикновения човек и израстването на комуниста. Гого Гайтаников е чудесен директор, само трябва да говори по-ясно. Васил Стойчев в Бодрата е съвсем нов, Рачко Лбанджиев създава интересен образ. Петър Василев и Емил Стефанов внасят много колорит. Венелин Пехливанов - неговият шофьор е чудесен, скица, великолепно леке. Всички тези герои са описани честно и смело от Коста Странджев и затова от тях лъха чернозем. Това, което се казва директно от сцената, рефлектира великолепно в залата ка-

то асоциации и в значителната си част се дължи на опита на драматурга, на впечатленията му от живота на строежа.

С тази пиеса Народният театър дава пряк художествен отговор на решенията на Политбюро за театъра, на призива на Декемврийския пленум, на личните указания на другаря Тодор Живков. Това е посоката, в която Народният театър трябва да трасира път и да експериментира. "Мостът" е новаторска пиеса в смисъл, че разчупва традиционния канон на драмата, за да покаже новите конфликти, които се пораядат от живота, новите жизнени типове и съдби, своеобразието на характерите и тяхното израстване, формирани от техническата революция на нашето общество. Постановката е съвременна с това, че показва как в трудовото ежедневие на строежа се възпитава активността на класата, как в борбата с трудностите се раждат нейните нови нравствени добродетели. И това разгръщане на отделните съдби, това формиране и израстване на отделните характери стават в едно драматургическо действие, което е продиктувано от формите на самия живот.

Искам да благодаря на колектива на театъра, който показва висока класа. Изпитвам вътрешна радост и задоволство от факта, че имам високо квалифициран художествен съвет. *Димитър* Имаше пълна свобода, компетентност и честност във всички изказвания. Просто ми се доця той да остане да работи за по-дълъг срок. /Смях/. Най-важното е, че дори хората, които преди имаха възражения по драматургията, пристъпиха към работа над пиесата без да изхождат само от личното си мнение и вложиха всичките си сили, за да стане спектакъла достоен за маршката на театъра. Това значи истинско честно отношение към изкуството. Аз съм опти-

мист. Тази пиеса ще има голям отзвук, обаче, темпоритъмът и влаченето на места в спектакъла ме смущават. Вече казах финалът да не взима такъв голям разкряч. На трето място, шумовата партитура, която е добра, трябва тук-там да се тушира. Спектакълът се гледа с интерес, но на мен малко ми доскуча в картината преди антракта. Това е VI картина, в кръчмата, и то в нейната втора част - пак се повтаря разказа за сакатото дете, пак се говори за Кизовче с машините разгонва мамичката на хората, пак се преживява местенето на бригадата, а всичко това вече е известно. Така както е направена жената с козата във финала не е хубаво. С предложенията, които направи художественият съвет, аз съм съгласен, сега остава другарят Мирски да ги селектира и използва. Още веднъж категорично се доказва, че мястото на професор Мирски е единствено в националния Народен театър. /Смях/.

Бележките води: *А. Каракостова*
/А. Каракостова, драматург/